

paa at give en økonomisk og samfundsmæssig Begrundelse af sit Standpunkt. Den højtærede Landbrugsminister er en erklæret Tilhænger af den liberalistiske, kapitalistiske Samfundsopfattelse, og hans Begrundelse var da den, at de store landøkonomiske Fremskridt, som er sket i de sidste 100 Aar, er sket i Selvejets Tegn, hvorimod der kun kan noteres Stilstand eller Elendighed paa de Steder, hvor Fæstevæsenet har været fremherskende. Jeg vil dertil sige, at selv om det var sandt, hvad den højtærede Landbrugsminister saaledes siger, er det ikke noget afgørende Bevis. Ethvert økonomisk Princip — det gælder for øvrigt ogsaa paa mange andre Omraader — har sin Tid, inden det forsvinder og et andet træder til, hvis ikke det første Princip er i Stand til at forny sig i Overensstemmelse med, hvad Tidens Udvikling kræver. Jeg skal villigt erkende, at den liberale kapitalistiske Udvikling har i høj Grad formaaet at øge Arbejdets Produktionsevne, og den har gjort Samfundet som Helhed rigere; men den har ikke evnet at gennemføre en tilsvarende Fordeling af Samfundsgoderne, og den økonomiske Forskel i vort Folk er derfor nu ikke mindre, end den har været før. Der er nu større Dele af Befolkningen, end Tilfældet har været tidligere, der lever i fortsat økonomisk Utryghed. Derfor er det nødvendigt, at det kapitalistiske System bliver kompletteret med og efterhaanden erstattet af det socialistiske.

Hvis man saa ser hen til Udviklingen for Landbrugets Vedkommende, vil man se, at hvis det er en almindelig Regel, at Selvejersjord har givet den bedste Drift, er det i alt Fald en Regel, hvorfra der kan nævnes en Mængde Undtagelser. Den højtærede Landbrugsminister ryster paa Hovedet. Det er dog saaledes alligevel. Der ligger — eller rettere der laa indtil for faa Aar siden — et stort Gods nede paa min Egn. Dette Gods raadede over en Mængde af Ægnens Gaarde, og disse Gaarde hørte absolut til de mest veldrevne Gaarde, der fandtes. Disse Fæstegaarde var i alle Maader fuldt saa veldrevne som Selvejergaardene i samme Egn, og det samme gjaldt for øvrigt ogsaa Husene. Dette var de blandt andet, fordi det paagældende Gods blev administreret paa en forsvarlig og human Maade, saaledes at Fæsterne var interesserede i deres Arbejde paa Gaardene. Der er derfor ikke nogen Grund til at tvivle om, at naar det offentlige træder til i Gods ejerens Sted, vil det gaa paa samme Maade, fordi der da ogsaa vil blive administreret paa en human og forsvarlig Maade overfor Fæsterne.

Jeg kan for øvrigt ogsaa overfor den højtærede Landbrugsminister nævne i Tusindvis af Eksempler ikke blot fra min Barn-dom, men ogsaa fra den nyere Tid paa, at selv Lejehuse, som ikke var beskyttet af Loven, men hvis Brugere kunde opsiges med et halvt Aars Varsel, er blevet arbejdet op til overordentlig veldrevne og rentable Brug, saaledes at de paa ingen Maade stod tilbage for Selvejerens, som boede i Nabo-huset. Jeg kan endvidere fremdrage, hvad vi alle sammen kan se, naar vi vil bruge vore Øjne, et bestemt Forhold som Bevis for, at den private Ejendomsret, Pantesætningsretten — for det er i Virkeligheden deri Ejendomsretten stikker —, har bevirket, at mangfoldige af Landets Bøndergaarde for Tiden er forsømt og delvis ødelagt. De Gaarde, som har været hyppigt i Handelen — dette gælder jo overordentlig mange Gaarde —, er i mange Tilfælde i en meget daarlig Forfatning; de har forsømte Jorder, delvis forfaldne Bygninger og i mange Tilfælde værdiløse Besætninger, saa det er Brug, som er lidet produktive. Jeg er overbevist om, at hvis en ung Mand, som vilde købe sig en Gaard, henvendte sig til den højtærede Landbrugsminister og bad denne give sig et godt Raad i Retning af, hvilke Regler han skulde følge, naar han skal købe en saadan Gaard, saa vilde den højtærede Landbrugsminister næst efter at sige, at han skulde se sig godt for, give ham den Regel at gaa efter: Naar du skal købe en Gaard, saa køb en, som ikke har været for hyppigt i Handelen. Kan du faa fat i en Gaard, som har været i samme Slægts Haand i lange Tider, saa vil det være sandsynligt, at den Gaard vil være mindre udpint, saa der vil være langt mindre Risiko ved at købe den. Jeg tror ikke, den højtærede Landbrugsminister vil modsige mig heri. Jeg ser deri et Vidnesbyrd om, at den private Spekulation i mange Tilfælde i Stedet for at forbedre Landejendommene svækker dem og derved svækker Landets Produktionsevne.

Jeg paahørte med største Interesse — hvad vi jo for øvrigt næsten altid gør — det ærede Medlem Hr. Holsteins Tale, men jeg maa sige, at jeg forstod ikke rigtig det ærede Medlem i Dag. Jeg forstod ham saaledes, at han ønskede, der skulde gøres noget mere for at skaffe Boliger, blandt andet for Byarbejderne, og det er jeg ganske enig med det ærede Medlem i, og de Ønsker, som det ærede Medlem udtrykte om, at der skulde være Havelod o. s. v., er jo et Ønske, som netop er udtrykt i det ene af de foreliggende Lovforslag. Vi fra vor Side har saa stærkt som nogen Op-